

A tavi denevér (*Myotis dasycneme* (Boie, 1825)) első előfordulása a Bakonyban

First record of the pond bat (*Myotis dasycneme*) in the Bakony Mts.

PAULOVICS PÉTER

H-6726 Szeged, Fő fasor 164-166.

ABSTRACT: One specimen of the pond bat (*Myotis dasycneme*) has been found in the Csengő-zsomboly cave situated in the Bakony Mts., western part of Hungary (UTM: YN23A4). We found the bat on 30.12.1998. in deep torpor. This is the first record of this species in this area. Species and numbers of bats registered at this locality and the whole area are summarized, possible origin of this vagrant specimen is also discussed.

Új denevérfajt, szám szerint a huszonkettediket sikerült kimutatni a Bakony-hegység területéről. 1998. december 30-án telelő denevérek számlálását végeztük a Bakonyháza közelében található Csengő-zsombolyban. A denevérek által legkedveltebb Ördög-teremben repedésbe húzódva egy tavi denevérré találtunk. A mélyen alvó példány a percekig tartó alapos vizsgálódás, világítás ellenére sem mozdult. A határozásnál jelen volt Somay Gergely is.

E példánnyal a teremben együtt telelő denevérfajok a kis patkósrú (*Rhinolophus hipposideros*), a közönséges és hegyesorrú (*Myotis myotis/blythii*), a vízi (*Myotis daubentonii*), a horgasszoru (*Myotis nattereri*) és a barna hosszúfűlű (*Plecotus auritus*) denevérek voltak. A Csengő-zsombolyban eddig megfigyelt telelő denevéreket az *I. táblázatban* foglalom össze. (A pisze denevér esetében látható kérdőjelek azt jelentik, hogy ez a faj itt kizárólag az Ördög-terem feletti beszakadt barlangszájban, az Ördög-lyukban fordult elő, amit csak két esetben ellenőriztünk.)

Észlelés/date	1995.	1995.	1995.	1996.	1996.	1997.	1997.	1998.	?
Faj/species	01.22.	03.25.	12.29.	03.02.	12.30.	02.08.	12.30.	12.30.	
Rh.									
hipposideros	1	1	1	3	4	0	2	2	14
M. myotis/ blythii	89	236	48	207	58	118	43	39	838
M. bechsteinii	0	2	0	1	0	0	0	0	3
M. nattereri	13	20	3	25	3	3	2	1	70
M. daubentonii	15	13	0	3	2	4	1	3	41
M.dasycneme	0	0	0	0	0	0	0	1	1
M. brandtii/ myst.	0	0	0	0	1	2	0	0	3
P. auritus	9	0	2	7	0	1	0	2	21
B. barbastellus	?	0	8	?	?	?	?	?	8+
?	127	272	62	246	68	128	48	48	999

I. táblázat. Telelő denevérek a Csengő-zsombolyban (Bakony-hegység).

Tab. 1. Hibernating bats in the Csengő-zsomboly Cave (Bakony Mts.)

Figyelemre méltó e telelőhely azon jellegzetessége, hogy a két nagy *Myotis* egyedszáma a tél folyamán folyamatosan és a többszörösére emelkedik. A december végi 40-50 példányszám március végére jóval 200 példány fölé nő. Kevésbé szembetűnően a vízi és a horgasszörű denevér is mutatja ezt a tendenciát.

A tavi denevérről kapcsolatban kérdés, hogy minek köszönhető a faj felbukkanása a Bakonyban, illetve, hogy honnan érkezhettek ez a példány, mivel a Bakonyban állandó állománya bizonyosan nincs. A kérdés első részét illetően csak találgatni lehet. Nehezen képzelhető el mind a véletlen idevetődés, mind a rendszeres megjelenés. A faj nálunk ritkán telél föld alatti szálláshelyen (KOVÁTS 1988; SZATYOR 1995), de a környező országokban végzett számlálások eredményei is ezt mutatják (HORÁCEK & HANÁK 1989; UHRIN 1993; REHÁK *et al.* 1994; FULÍN 1995; REHÁK *et al.* 1996; SZODORAY-PARÁDI szóbeli közlés). Valószínűleg elsősorban faodvakban tölti a telet. Ismert és lehetséges nyári szállásai a Bakonytól távol esnek. A véletlen ellen szól, hogy épp a legnépesebb, a vízi és horgasszörű denevérek által egyik legkedveltebb téli szállásra talált rá, és bajszos denevért is csak itt találtunk eddig télen. A rendszeres megjelenés lehetőségéhez adalékul szolgálhat néhány adat. 1993 nyara óta dolgozunk a Bakonyban. Hálónal 19 faj 2360 egyedét fogtuk meg. Kb. 180 épület - legtöbbször többszöri - átvizsgálása során 7 denevérfaj kb. 2280 egyedét regisztráltuk összesen. Téli ellenőrzéseink alkalmával 37 földalatti szálláson 17 denevérfaj 4909 egyedét azonosítottuk. Ezek között eddig nem volt tavi denevér.

Az egész Dunántúli denevérfaunisztikai szempontból jól kutatott területnek tekinthető. A faj dunántúli elterjedésére vonatkozó jelenlegi ismereteink szerint a Nyugat-, Közép- és Észak-Dunántúlon nem él. Biztos előfordulási adataink csak a Duna alsó szakaszáról (Rácalmástól délre) és a Dráva mentén, illetve a közrefogott Mecsek-hegységből vannak (Dombi Imre és Závoczky Szabolcs részben még nem közölt faunisztikai eredményei alapján). Az itt élő állomány zöme is faodvakban telhel. Újabb információ származik Herman Limpens holland denevérkutatótól, aki levélben közölte, hogy 1988 nyarán detektorral tavi denevéreket figyelt meg a Keszthelyi-öböl partja mentén. A bakonyi példány származását illetően jelentősége lehet annak is, hogy ugyanakkor a barlang egy másik pontján gyűrűs vízi denevérré bukkantunk, melyet 1998 augusztusában Dombi Imre jelölt a Sió torkolatánál (szóbeli közlés). Ez a kapcsolat így bizonyított a vízi denevér esetében és nem kizárt a tavi denevérnél sem. Érdemes meggondolni, hogy a Bakony két jelentős vízfolyása (Séd, Gaja-patak) a Sárvízen át a Sióba ömlik (a Csengő-zsomboly légvonalban nincs 2 km-re a Gaja-paktól). Itt látszik célszerűnek közölnöm, hogy két alkalommal is (1994. július 21., 1998. március 13.) megfogtuk a Szentgáli melletti Tűzköves-hegyi-barlangnál a 41338 számú gyűrűvel jelölt vízi denevért, melyet minden bizonnyal 1990 körül jelöltek az Abaliget-i-barlangnál nászidőben. Valószínűleg a Duna-ártér közvetítésével kerülhetett a Bakonyba (a szentgáli barlang a Séd-től nincs 2 km-re). A fenti kérdés második részére mindent összevetve tehát úgy válaszolhatnánk, hogy ez a tavi denevér valószínűleg a Duna-ártérről érkezett, pl. vízi denevérekhez csapódva, de egy eddig ismeretlen állomány, pl. egy Balaton környéki populáció léte, és alkalmi bakonyi telelése is lehetséges.

Köszönetnyilvánítás: Köszönettel tartozom Dombi Imrének, valamint Abdai Évának, Andor Beának, Fehér Csabának, Mészáros Józsefnek, Régensperger Tamásnak, Somay Gergelynek, Somogyvári Orsolyának, Závoczky Szabolcsnak és más barátainknak, akik az adatok gyűjtésében vagy rendelkezésemre bocsátásával segítettek. Köszönet az Alba Regia

Barlangkutató Csoport tagjainak, akik kezdettől fogva lehetővé teszik és segítik munkánkat a hozzájuk tartozó barlangokban, így a Csengő-zsombolyban is.

Irodalom:

- DOMBI, I. (1995): A Magyar Denevérvédelmi Alapítvány 1995. évi adatbázisa. /kézirat/
- FULÍN, M. (1995): The results of bat research in the underground spaces of Jasovská cave since 1994. *Netopiere*, **1**: 7-18.
- HORÁČEK, I. & HANÁK, V. (1989): Distributional status of *Myotis dasycneme*. In: HANÁK, V., HORÁČEK, I. & GAISLER, J. (Eds.): *European Bat Research - Proceedings of the Fourth European Bat Research Symposium*. Charles University Press, Prague. p: 565-590.
- KOVÁTS, N. (1988): A barlanglakó denevérek faunisztikai felmérésének problémáiról és lehetőségeiről, egy bükk-hegységi mintaterület példáján bemutatva. /szakvélemény/
- REHÁK, Z., ZUKAL, J. & KOVARIK, M. (1994): Long and short term changes in the bat community of the Katerinská cave (Moravian Karst) - A fundamental assessment. *Folia Zool.*, **43**(4): 425-436.
- REHÁK, Z., ZUKAL, J. & GAISLER, J. (1996): Contribution to the knowledge of distribution of *Myotis dasycneme* (Mammalia: Chiroptera) in the Czech Republic. *Acta Soc. Zool. Bohem.*, **60**: 199-205.
- SZATYOR, M. (1995): A mecseki barlangok denevérfaunája, kiegészítő és összehasonlító jelleggel. *Denevérkutatás - Hungarian Bat Research News*, **1**: 11-15.
- UHRIN, M. (1993). Notes to population of bats (Chiroptera) in hibernating places of the Slovak Karst. *Zbor. Východoslov. múz., Prir. vedy.*, **34**: 151-162.
- UHRIN, M., FARBIAK, D., STEFFEK, J. & URBAN, P. (1995): Contribution to the knowledge about the occurrence of bats (Chiroptera) in the Stiavnické vrchy Mts. *Netopiere*, **1**: 19-28.
- ZÁVOCZKY, SZ. (1995): A Magyar Denevérvédelmi Alapítvány 1995. évi adatbázisa. /kézirat/
- ZÁVOCZKY, SZ. (1995): Az V. Abaligeti Denevérkutató Tábor eredményei. *Denevérkutatás - Hungarian Bat Research News*, **1**: 20-21.